

Bir mecmuadan hareketle Edirneli şairlerin şiirleri

Orhan KILIřARSLAN¹

APA: Kılışarslan, O. (2019). Bir mecmuadan hareketle Edirneli şairlerin şiirleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (17), 167-190. DOI: 10.29000/rumelide.656676

Öz

Edebiyat tarihinde uzun bir dönemi kapsayan klasik edebiyat içinde döneminin edebî görünümünü, eğilimlerini, şairler arasındaki ilişkileri gösteren mecmualar, bazı örneklerde mecmua derleyicileri tarafından müşterek bir özellik esas alınarak oluşturulmuştur. Ortak bir mevzu etrafında meydana getirilen mecmualar içerisinde bir coğrafyaya has şairlerin şiirlerinin derlendiği örnekler de mevcuttur. Bu durum, söz konusu saha veya bu sahadaki üsluplar üzerine genel bir değerlendirmeyi tarihi olarak sunması bakımından değerlidir. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi'nde 22 Sel 2299 numarada kayıtlı olan mecmua, Edirneli şairler ve onların Türkçe şiirlerini derlemesi yönüyle ortak bir özellik etrafında derlenen mecmualar sınıfındadır. Mecmuada tamamı Edirneli/Edirnevi olarak kaydedilen 84 şairin bir kısmının Edirneli olmadığı; ancak Edirne ile bir vesile ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu kayıtlarda edebiyat tarihinin temel kaynakları olan tezkirelerde kaydedilen bilgilerin etkisi olduğu söylenebilir. Mecmuada şiirleri yer alan bu şairlerin çoğunluğunun divanı olduğu kayıtlı ise de bir kısmı bugün elde mevcut değildir. Bu çalışmada mecmuada şiirleri kaydedilen şairlerin şiirlerinin tespiti noktasında bilinen divanları yanında Edirne şairlerini, Edirne tarihini anlatan eserler de incelenerek daha önce herhangi bir kaynaktan bulunmayan şiirleri gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Klasik edebiyat, mecmua, Edirne, şiir.

Poems by poets of Edirne with reference to a macmuah

Abstract

Macmuahs that show the relationship among poets, the literary view and tendencies of the classical literature of that period which covers a long period in literature history, in some examples were created based on a collective characteristic by magazine compilers. In macmuahs which have been constituted around a common subject, examples exist where poems by poets who unique to one geography have been compiled. This situation is valuable in terms of presenting a general view on aforementioned area or styles in that area as historical. Macmuah that is registered with archive number 22 Sel 2299 at the Edirne Selimiye Manuscript Library is in the macmuah category in which macmuahs have been compiled around the common characteristics because of poets of Edirne compiling their Turkish poems. It can be seen that some of the 84 poets that were registered in macmuah as Edirnevi/Edirneli were not from Edirne; however they had somewhat relations to tie them to Edirne. It can be said that the information recorded on biographies, which is the primary resource of literature history had an effect on these records. Although it is recorded that majority of the poets whose poems were in macmuah had dewan, today some of them are not available. In this study, an attempt were made to show the poems that can't be found in any source by poets whose

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Düzce, Türkiye), orhankilicarslan@duzce.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9479-6975 [Makale kayıt tarihi: 28.10.2019-kabul tarihi: 20.12.2019; DOI: 10.29000/rumelide.656676]

poems recorded in macmuah beside their known dewan by analyzing the works that describes history and poets of Edirne.

Keywords: Classical literature, macmuah, Edirne, poem.

Giriş

Şiir mecmuaları, klasik edebiyat geleneği içerisinde şairlerin kendilerinin topladıkları yahut da başka şahıslar tarafından derlenen/tertip edilen divanları dışında edebiyat tarihi açısından ikinci derece öneme sahip kaynaklardır. Mecmua kelimesi, “*dağınık şeyleri bir araya getirmek, biriktirmek*” (Erkan 2012:942) anlamında Arapça cem‘ masdarından “*içinde şiirler, seçilmiş söz ve yazılar bulunan el yazması kitap; koleksiyon*” (Ayverdi 2005:1972) anlamında terim olarak manzum/mensur metinlerin toplandığı eserler için kullanılan bir ifadedir. Mecmualar yalnızca şiir metinlerinin bir araya getirildiği defterler olmayıp mensur olarak muhtelif konularda yazılmış eserlerin derlenmesiyle de meydana getirilmiştir. Cem edilmiş, toplanmış anlamından hareketle mecmualarda farklı şairlerin şiirleri olduğu gibi edebî, dînî vb. farklı konuları ihtiva eden mensur mecmualar da vardır. Şiir mecmuaları arasında edebiyat tarihi açısından özel bir yere sahip olan nazire mecmuaları geleneğin takip çizgisini, eğilimlerini, edebî metinlerin dil vasıtasıyla rağbet ve dönüşümlerini göstermesi bakımından önemlidir. Mevcut bilgilere göre ilk örneğini 15. yüzyılda Ömer bin Mezd’in *Mecmu’atü’n-Nezâ’ir*’i ile veren nazire mecmuaları, sonraki yüzyıllarda farklı şahıslar eliyle sistematik bir biçimde oluşturulmuştur.² Zaman içerisinde nazire mecmualarının yerini -önceki yüzyıllarda da örnekleri görülmesi yanında- bireysel tercihlerin, beğenilerin öne alındığı mecmualar almıştır. Belli zümreden olan şairlerin şiirleri, -edebiyat geleneği içerisinde belli oranda uygulanan- bir tarikat/mezhep büyüğüne yazılan şiirlerin derlendiği mecmualar yanında belli bir coğrafyaya, şehre ait şairlerin şiirlerinin derlendiği mecmualar da görülmektedir.

Edebiyat tarihi açısından temel biyografik kaynaklar olan tezkirelerdeki bilgi kısmı dışında doğrudan şairlerin şiirlerinin kaydedildiği ve özellikle unvan/başlıklarda verilen kısa bilgilerle meydana getirilen mecmualar özel/sınıflandırılmış mecmualar kategorisinde değerlendirilebilir. Bu özellikleri haiz mecmualar yapı itibarıyla antoloji tarzı tezkirelerle benzerlik göstermektedir. Bu tarz mecmuaların derleyicisi, belirli olan alanda derlemesini yapacağından mecmua tasnifine özel bir araştırma ve ilgi ile yaklaşacaktır. Bu ilgi ve araştırma beklentisi, derleyicisi belirli, bilinen kaynaklara yönlendireceğinden mecmualarda yer verilen şair ve şiirleri ile edebiyat tarihine ait kaynaklardaki tanıklar örtüşecektir. Mecmualarda verilen örneklerde belli başlı kaynaklarda kayıtlı müellif-metin uyumsuzluğunun olması durumu, derleyicinin bu kaynaklar dışında ya da başka vasıtalar kullanarak derlemesini yaptığını göstermektedir. Bu durumda mecmuada kaydedilmiş şiirlerin şairinin kim olduğuna ilişkin tespit güçleşecektir. Bunun yanında mecmuada kaydedilen şiirlerin tespit edilen şairin dönemini kapsayan nazire mecmuaları, tezkireler yahut diğer edebiyat kaynaklarında bulunmaması da bu mecmuanın değerini artıracaktır.

Mecmuaların içeriği, kapsamı veya herhangi ortak bir özellik etrafında şekillenip şekillenmediğine ilişkin tespitler, kaydedilen şiirlerden hemen önce verilen bilgilerden elde edilebilir. Nazire mecmualarında zemin şiirlerin ve sonrasında gelen nazire şiirlerin belli kalıplarda ifade edilmesine

² Nazire mecmuaları ile ilgili geniş bilgi için bkz. M. Fatih Köksal. (2006). Sana Benzer Güzel Olmaz. Divan Şiirinde Nazire. Akçağ Yayınları. Ankara: 65-76.

benzer şekilde bu tarz mecmualarda da şiirin kime ait olduğuna, şiirin nazım şekline yahut diğer bilgilere ulaşmak m¼mk¼nd¼r.

Edirne Selimiye Yazma Eser K¼t¼phanesi 22 Sel 2299 numarada Mecmua-i Eş'ar ve M¼nřeat adıyla kayıtlı mecmua bu özellikleri havi bir mecmua olarak dikkat çekmektedir. Mecmuada şiirleri kaydedilen şairlerle ilgili olarak "Edirneli/Edirnev¼" ibaresi her şairin ismi ön¼nde/sonunda belirtilmiştir. Bazı kayıtlarda bu ibareden sonra şairin ismine, lakabına ilişkin "Edirneli Nutkı Karakaş-zâde Pır Muhammed Çelebi", "Niřân¼ Mehmed Paşa Edirnev¼ Üřküfç¼ Hızır Mahallesinde medf¼nd¼r" biçiminde açıklamalar verilmiştir. Bazı şairlerin kaydedilen şiirlerinin nazım şekillerine dair "muaşşerden müfrez beyt" gibi açıklayıcı bilgiler de gör¼lmektedir. Mecmuanın geneli mensur metinlerden oluşmaktadır. Birkaç varakta sistemli bir biçimde kaydedilen şiir metinleri çoğunlukla bu mensur metinlerin üst kısımlarına yazılmıştır. Bu kayıtlar mensur metinlerin aksi yön¼nde mecmua ters çevrilerek kaydedilmiştir. Mecmuanın varak numaraları düzensiz olup iki ayrı numaralandırma yapılmıştır. Bu durum mecmuanın iki farklı şekilde düřünüld¼p iki ayrı numaralandırmaya gidilmesinden yahut da elde olan mecmuanın içeriğinden hareketle bir b¼t¼nl¼k arz etmesi amacıyla aynı esere kaydedilmesinden kaynaklanmış olabilir. Mecmuada manzum kısımlarda varak yüzleri, bir sayfanın a/b yüzleri olarak değil tek yüz tek sayfa numarası olarak verilmiştir. Ayrıca mecmuada manzum kısmın varak numaraları sondan başa olacak biçimde düzenlenmiştir. Bu durum manzum kısımların mecmuaya ikinci sırada yani sonradan eklendiğini göstermektedir.

Mecmua, Edirneli şairlerin şiirlerini kaydetmek amacıyla derlenmiştir ve mecmuadaki -özellikle başlıklarda- bazı biyografik bilgiler, şiirlerin belli kaynaklardan derlendiği izlenimini yandırmaktadır. Mecmuada Avn¼ mahlas¼ ile şiirler yazan Fatih Sultan Mehmed'in şiirlerinin kaydedildiği varakta Avn¼ ile ilgili olarak "Ebu'l-feth Sultân Muhammed Hân-¼ Gâzi kim mahlas-¼ şerifleri Avn¼dür. Anun hükemât-¼ belâgat-simâtındandır. Ol Ebu'l-feth ve'l-magâzin¼n Avn¼dür mahlas-¼ şerifleri. Bu ebyât Latîf Tezkiresinde Sultân Bâyezîd-i Velî nâmunadır" (v. 25) şeklinde bir not düř¼lerek Latîf Tezkiresi'ndeki bir bilgiye göndermede bulunulmuştur. Benzer şekilde Cevr¼ ve Cevher¼ mahlaslı şairlerle ilgili olarak ise kaydedilen şiirin aidiyeti konusunda "Cevher¼ Karaferiyeli İbn-i Yemîn Çelebi imiş âhiren tahkik olundu Harrât-zâde Cevr¼ imiş" (v. 32) biçiminde düzeltme notu düř¼lm¼řtür.

Edirneli şairlerin şiirlerinin derlendiği mecmuada 84 şair kayıtlıdır. Bu şairlerin mahlasları ve mesleklerine ilişkin bilgiler şu şekildedir;

İsim/Mahlas	Meslek ³	İsim/Mahlas	Meslek
Ahd¼	Divân Kâtibi	Misâli	Kâtip
Ahmed Neřât¼	Mevlev¼ şeyhi	Mehmed Cemaleddin	Uşşâkı şeyhi
Ali Gâlib	şeyh, M¼derris	Mehmed Hamd¼	Uşşâkı şeyhi
Ali Seyfi	Dersiam	Muîn¼	Kadı
Asker¼	Zeâmet sahibi	M¼sellem	G¼lřen¼ şeyhi
Atâ	Tabib	Nazîrâ	Kâtip, Hattât
Attar-zâde Sâni	Tabib ⁴	Nazm¼	Silahdâr
Avn¼	Padişah	Necâti Suni	-

³ şairlerin mesleklerine ilişkin bilgiler, "Niyazi Adıg¼zel-Raşit G¼ndođdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-¼ Belde-i Edirne 20. Y¼zyıla Kadar Osmanlı Edirne'si" adlı çalışmadan ve Türk Edebiyatı İsimler Sözl¼đ¼ I'den (TEİS I) alınmıştır.

⁴ Aksoyak, İ.H. (2014). Sâni, Attarzâde Mehmed Sâni Çelebi (d./-ö.993/1585). <http://www.turkdebiyatıisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3591> (e.t. 09.09.2019).

Cevherî	Müderriş	Necib	Müderriş
Cevrî	Kadı	Nihâli Çelebi	-
Dâî	Hatip, Hâce	Nihânî	-
Dânişî	-	Nişânî Mehmed Paşa	Nişancı
Debbağ-zâde Şuâî	Yeniçeri	Nutkî	Kadı
Derviş Çelebi	-	Nühüft	Kâtip
Emrî	Mütevelli	Ömer Seyrî	Arzuhalci
Enis Dede	Mevlevî Şeyhi	Örfî Ağa	Hattât
Fâik Efendi	-	Rahşî Hâfız Ahmed	Kâtip
Fazlî	Sanatkâr? ⁵	Râzî	Kadı? ⁶
Fedâyî	Sipâhî	Refîî	Kâtip ⁷
Fitrî	Müderriş, Hattat	Refikî	Mütevelli
Haffâf/Haffî	Sanatkâr (Haffâf)	Rızâ	Müderriş, Kadı
Hâfız Râzî (Çırpanlı hafız)	Kâtip	Rifatî Çelebi	Kadı
Hafidî	-	Rindî	Gülşenî Dervişî
Hâkimî	Kadı	Rüşdî (Ceride Nâzırı Hacı Ahmed)	Kadı, Hattât
Halîl Feyzî	Karantina emaneti	Sabri bin İlmî-i Nâzik	Kadı
Hasan Sezâyî	Gülşenî Şeyhi	Sâdık Bey	Hattât ⁸
Hâtemî	Sipâhî	Saidî	Kadı
Hâtîfî	Mülâzım	Sâlikî	Nakkâş ⁹
Hayâlî Abdî Çavuş	Asker/Çavuş	Sıfâtî	Cerrâh
Hayâlî Bey	Sancak Beyi ¹⁰	Şâdî	Asker
Hıfzî	Müderriş	Şerîf/Şerîfî	-
Hulûsî	Hassa Hizmetlisi	Şevkî	Dîvân Kâtibi

⁵ Ahmed Bâdî'nin Riyâz-ı Belde-i Edirne'sinde Fazlî mahlaslı iki şair vardır. Mecmuada kayıtlı şiirin Fazlî-i Leng ve Fazlî-i Diğer biçiminde kaydedilen bu iki Fazlî'den hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

⁶ Ahmed Bâdî'nin Riyâz-ı Belde-i Edirne'sinde Râzî Muhyiddin, Râzî Mustafa (Çırpanlı Hafız) ve Râzî Mehmet (Haydarzâde/Paydar-zâde) mahlaslı üç şair bulunmaktadır. Bunlardan Paydar-zâde lakabıyla tanınan Mehmed Râzî Efendi, "Düzenli bir öğrenim görmüş, pek çok yerde kadılık ve müderrişlik yapmıştır. Râzî, Karaferye kadısı iken 1105/1693-94 yılında vefat etmiştir."

Aksoyak, İ. H. (2014). RÂZÎ, Paydarzâde/Haydarzâde Mehmed Râzî Efendi (d.??-ö.1105/1693-94).
<http://www.turkedebiyatisimlersonzluglu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1463> (e.t. 09.09.2019).

⁷ Refîî mahlaslı şairin ayrıntılı biyografisi ve karşılaştırma için bkz. Tanyıldız, A. (2014). Refîî (Refikî), Amasyalı A'mâ Refîî (Refikî)(d.??-ö.939/1533).
<http://www.turkedebiyatisimlersonzluglu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4826> (e.t. 10.09.2019).

Köksal, M. F. (2013). Refikî (d.??-ö.939/1533/34).
<http://www.turkedebiyatisimlersonzluglu.com/index.php?sayfa=detay&detay=327> (e.t. 10.09.2019).

⁸ Şairin ayrıntılı biyografisi için bkz. Arif, Sunal (2014). Sâdik Dîvânı (İnceleme-Metin). Uludağ Üniversitesi SBE. Doktora Tezi. Bursa.

⁹ Ahmed Bâdî'nin Riyâz-ı Belde-i Edirne'sinde Sâlikî mahlaslı iki şairin biyografisi için bkz. Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne:1752.

¹⁰ Şairin mesleğine ilişkin Edirne Şairleri'nde defterdar kaydı vardır. Diğer bilgiler için bkz. Karagözlü, V. (2014). Hayâlî Bey, Hayâlî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memî (d.903-905 ?/1497-1499 ?-ö.964/1557).
<http://www.turkedebiyatisimlersonzluglu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318> (e.t. 10.09.2019).

Hüsâmî	Kâtip?-Hattât? ¹¹	Şeyh Bâyezîd	Padîşah
Hüseyn Hüsni	Muallim	Tahsîn Bey	Kâtip
İlmî-i Nâzîk	Kadı	Tâib Hacı Muhammed	Hattât
Kâdirî	Müderriş	Talatî	Asker
Kâmî	Müderriş/Kadı	Ubeydî	Kadı
Kemâlpaşa-zâde	Şeyhülislam	Vecdî	Hassa Harç Eminliği
Kenzî	Bektaşî, Saz Şairi	Yakîni	Takye-dûz, Mütevellî
Keşfi	Dîvân Kâtibi? ¹²	Yetîmî Ali Çelebi	Yeniçeri
Lutfî	-	Yûsuf Demî	Asker
Mesçizâde Sâlih Efendi	Şeyh	Yûsuf Sîne-çak	Mevlevî Şeyhi

Tablo I: Mecmuada yer alan şâirler

Mecmuada Edirneli olmamasına rağmen bir şekilde Edirne ile bağlantısı olan, burada yaşayan, bürokraside görev yapan şâirlerin de şiirleri kaydedilmiştir. Mecmuada Edirneli olduğu bilinen şâirlerin şiirlerine yapılan tahmisler ya da bu şâirlerin ölümlerine ilişkin başka şâirler tarafından yazılmış şiirler de kaydedilmiştir. 16. yüzyıl şâirlerinden Hayâlî Bey ile ilgili olarak bir şiirin başlığında “*Edirneli Hayâlî Beg mevlidi Vardar neşv ü nemâsi Edirne*” (v. 51) notu düşülürken; Edirne’de Halebiye, Üç Şerefeli Medresesi ve Sultan Bayezid Medreseleri’nde müderrişlik/kadılık görevlerinde bulunan¹³ İbn Kemâl’in de iki gazeli mecmuaya alınmış ve “*Mevlidleri Tokad ise de neşv ü nemâları Edirnedir*” (v. 34) bilgisi verilmiştir.

Mecmuada ismi geçen 84 şâirin 62 gazeli, 23 beyti, 15 kıtası, 11 matlaı, 5 tahmisi, 2 muhammesi, 2 müseddesi, 1 murabbaı, 4 ve 5’li bentlerden meydana gelen 2 manzum parçası vardır. Mecmuada yer alan şiirlerden hareketle 19 şâirin kaynaklarda tespit edilemeyen şiirlerinin nazım şekilleri şu şekildedir;

No	Şâir/mahlas	Nazım şekli	No	Şâir/mahlas	Nazım şekli
1	Ahdî	1 muhammes	11	Misâlî	2 gazel
2	Cevherî	1 gazel/1 kıta	12	Muinî	1 tahmis
3	Derviş Çelebi	1 gazel	13	Nihânî	1 gazel
4	Fâyik	2 beyit	14	Nişânî	1 gazel
5	Fazlî	1 gazel	15	Nutkî	2 gazel
6	Fedâyî	1 tahmis	16	Rifâtî	1 müseddes
7	Hâkimî	1 gazel	17	Sa’îdî	1 gazel
8	Hüsâmî	1 gazel	18	Seyrî	1 matla
9	İlmî-i Nâzîk	1 gazel	19	Sıfâtî	1 gazel?
10	Keşfi	1 gazel/1 tahmis			

Tablo II: Nazım Şekilleri

¹¹ Mecmuada yer alan şiirin hangi Hüsâmî mahlaslı şaire ait olduğu tespit edilemedi. Riyâz-ı Belde-i Edirne’de Hüsâmî mahlaslı iki şâir ve meslek bilgileri için bkz. Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne’si. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne:1705-1706.

¹² Ahmed Bâdi’nin Riyâz-ı Belde-i Edirne’sinde Keşfi Bey ve Keşfi-i Diger’in ayrıntılı biyografisi için bkz. Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne’si. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne:1833-1834.

¹³ Saraç, Yekta. (2015). İbn Kemal (d./1469-ö./1534). <http://www.turkedebiyatitimsizlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6798> (e.t. 10.09.2019).

Kaynaklarda Edirneli oldukları belirtilen şairler yanında Edirne ile bir şekilde iltisakı bulunan şairlerin şiirlerinin de derlendiği mecmuada kaydedilen şiirlerin öncelikle şairlerin divanlarından tespiti yoluna gidilmiştir. Tabloda mahlasları belirtilen şairlerden divanları olduğu bilinenler arasında “*Avnî, Emrî, Enîs Dede, Fedâyi, Hasan Sezâyî, Hâtemî, Hıfzî, Kâmî, Kemâlpaşa-zâde, Misâlî, Mehmed Cemaleddin, Muînî, Müsellem, Nazîrâ, Nazmî, Necîb, Örfî Ağa, Rızâ, Sabrî bin İlmî-i Nâzîk, Sâdık Bey, Şevkî, Ubeydî, Yakînî*” vardır.¹⁴ Yukarıda mahlasları belirtilen şairlerin yayımlanmış divanları ile bir karşılaştırma yapıldığında bazı şairlerin divanlarına girmemiş şiirlerinin varlığı tespit edilmiştir. Divanlarının varlığı bilinen ancak henüz ele geçmemiş olan şairlerin şiirlerinin tespitinde ise nazire mecmualarına ve Edirne üzerine yazılan edebî, tarihî kaynaklara başvurulmuştur.¹⁵

1.

Edirneli ‘Ahdî (v.6)**Muhammes Gazel**

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

Revâ midur saña mahrem ola ağıyâr-ı nâ-peydâ

Şehâ ‘abd-i kadîmün rev idüp terk idesin şeydâ

Melâlet leşkeri dil kişverini eyledi yağmâ

Ki ğam ye’ cücünün def’ine seddür bâde-i şahbâ

Elâ yâ eyyühe’s-sâkî edir ke’sen vü nâvilhâ

Beni ol meh şeb-i fırkatde kodı nice ay u yıl

Rakîbi baña kahr idüp ider karşumda rüşen-dil

Cihânda görmedüm hergiz fırâk-ı yârdan müşkil

Ğam-ı dildârı terk idüp ola tâ mest ü lâ-ya’kıl

Elâ yâ eyyühe’s-sâkî edir ke’sen vü nâvilhâ

Hilâf idelden ol dilber bizümle ‘ahd ü peymâna

Bu ‘âlem ğark olupdur bahr-i eşküm içre ‘ummâna

Geçüpdür rûzigârı rûzigârın şiddeti câna

Ayağı kaldırıp nüş idelüm bu rağm-ı hürâna

Elâ yâ eyyühe’s-sâkî edir ke’sen vü nâvilhâ

Dilâ endüh u ğuşşayla yeter bahtuñ şeb-âsâ kıl

Hayâl-i la’l-i yâr ile enisün câm-ı hamrâ kıl

Bu dil mir’âtını jeng-i melâletden mücellâ kıl

İriş bu mürde cismüm bir kadeh mey birle ihyâ kıl

Elâ yâ eyyühe’s-sâkî edir ke’sen vü nâvilhâ

¹⁴ Şairlerin divanlarının tespiti konusunda *Edirne Şairleri*’nde; “55 Edirneli şairin ‘Divan’ ve 3 şairin de ‘Divançe’ sahibi olduğu” belirtilmektedir. Bkz. Rıdvan Canım. (1995). *Edirne Şairleri*. Akçağ Yayınları. Ankara:16.

¹⁵ Yararlanılan kaynaklar; Osman Nuri Peremeci. (2011). *Edirne Tarihi*. Bellek Yayınları. Edirne; Rıdvan Canım. (1995). *Edirne Şairleri*. Akçağ Yayınları. Ankara; Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). *Ahmed Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne’si*. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne.

O mihr-i 'âlem eyler cümle halka hulki in'âmın
'Acebdür 'Ahdiyâ maħrûm idersin zâr u nâ-kâmin
Unutsam vaktidür şimdengirü mülk-i fenâ nâmin
Demidür nûş idem bezm-i fenâ içre ecel câmın
Elâ yâ eyyühe's-sâkî edir ke'sen vü nâvilhâ

2.

Tahmîs-i Edirneli Keşfi Ğazel-i Başîrî (v.56-57)

fa 'ilâtün fa 'ilâtün fa 'ilâtün fa 'ilün

Sükkerin la'lün gibi ağzunda kâdim var iken
Zülf-i müşğînün gibi boynumda bendim var iken
Bu dil-i dîvâne gibi derd-mendim var iken
Kande varam sâye-i serv-i bülendim var iken¹⁶
Kime kûl olam sentün gibi efendim var iken

Mihnet ü derd ü gamuñla 'aşka el bir ideyim
Cem' idüp 'aqlımı ben dîvâne tedbir ideyim
Halkasını zülfünün boynuma zencir ideyim
Şerh-i derd-i 'aşkı âhîr kime takdir ideyim
Bir gönül adlu muşâhib derd-mendim var iken

Tir-i âhuñ ey kemân-ebrü idüp bağrımı hün
Eyledi râ kaşları râsı elif kâdimi nün
Her ne deñlü zecr ü kahr eylerse bu gerdün-i dün
Pend-i nâşihla ne mümkün kim bulam terk-i cünün
'Aşk pîrinden benim güşümde pendim var iken

Olmalsın hüsn ile ey mâh şehri içre 'alem
'Asker-i derdün vücudum mülkünü kıldı 'adem
'Anberin zülfünden ururken dil-i nâlân dem
Ey perî mekr-i raķib-i dîv-siretden ne ğam
Hâl-i ruhsârûñ gibi oddan sipendüm var iken

Akıduben firkatüñle gözlerinden kanlu yaş

¹⁶ İlk bendin son iki mısraı Ahmed Bâdi'nin Riyâz-ı Belde-i Edirne'sinde Edirneli Ahdî'nin şiiri olarak müfredât kısmında kayıtdır.

Kande varam sâye-i serv-i bülendim var iken

Kime kûl olam sentün gibi efendim var iken

Bkz. Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne:1809.

Bu şiir, Mecmau'n-Nezâ'ir ve Pervâne Bey Mecmuası'nda yine Edirneli Ahdî'nin bir gazeli olarak kayıtdır. Karşılaştırma için bkz. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057.mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0> (e.t. 11.09.2019); <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832.pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0> (e.t. 11.09.2019).

Ben ölürsen gam degül yoluña gönlüm vire baş
Sırr-ı 'aşkı Keşfiyâ 'âlemde âhum kıldı fâş
Gülşen-i 'âlemde hergiz egmeyem bir sırta baş
Ey Başırî kâmet-i serv-i bülendüm var iken

3.

Tahmîs-i Edirneli Fedâyî Gâzel-i Muhibbî¹⁷ (v.57-58)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Meskenet tâcin urun gel ehl-i 'irfânlık budur
Râh-ı 'aşk-ı yâre düş sermest [ü] hayrânlık budur
Seng-i kahr ile mükedder olma 'irfânlık budur
Hây u hüdân fâriğ ol 'âlemde sultânlık budur
Pendini güş eylegil müruñ Süleymânlık budur

Hazz-ı rûha tâlib ol kayd-ı bedenden yeg bilüp
Künc-i 'uzlet hâşıl it seyr-i çemenden yeg bilüp
Küy-ı yâri beklegil bâğ-ı İremden yeg bilüp
Her kime kılsañ nazar sen anı senden yeg bilüp
Görme kendü kendözün zîrâ ki şeytânlık budur

Yol budur şakın yaman kaşd eyleme yoldaşuña
İlün ile kim ne eylerseñ gelür hep başuña
Eyleme hergiz hıyânet ey gönül sırdaşuña
Her ne kim saña şanursın şan anı kardaşuña
Fî'l-hakîka sözümi güş it müselmânlık budur

Luğ u ihsân-ı Hüdâ ile gönül şermendedür
Nür-ı tevhid ile zîrâ gün gibi tâbendedür
"Men 'aref" sırrım aña dime kim Hâk kandedür
'Âkil iseñ istedigün iste yine sendedür
Gayrı yerde ister iseñ bil ki nâdânlık budur

Ey Fedâyî râh-ı Hâkdan çıkağıl nâdân-şifat
Cânunu eyle fedâ yolna gel kırbân-şifat
'Aklıñ cem' eyle geçme bengden hayrân-şifat
Nefs hazzın ey Muhibbî virmegil hayvân-şifat
Zabı-ı nefis it 'ârif ol 'âlemde insânlık budur

¹⁷ Fedâyî'nin Muhibbî'ye yazdığı bu tahmise ilişkin olarak bkz. Adem Ceyhan. (2010). "Kanunînin Bir Gazelinin Yankıları". Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi-The Journal of Turkish language and literature studies. c.1. sy.2. Yaz 2010. İstanbul.

4.

Müseddes-i Edirneli Rifatî Maṭla'-ı Edirneli Ḥayâli Beg (v.59)

meḥ'ülü fâ 'ilâtü meḥā 'ilü fâ 'ilün

Nâr-ı firāk-ı hecr ile yanık degül miyem
Endüh u ğuşsa çekmede fâyık degül miyem
Cânâ hevâña yoḥsa muvâfık degül miyem
'Aşkuñ yolunda kavline şâdık degül miyem
Dilberler içre ben saña 'aşık degül miyem
'Uşşâk içinde devlete lâyıq degül miyem

Nâr-ı cefâ ile ideli yüregim kebâb
Bezm-i belâda dide kabağım gelür şarâb
Mülk-i vücudumu ğam ile itmeden ḥarâb
'Ayš u şafâdan eylemeseñ nola ictinâb
Dilberler içre ben saña 'aşık degül miyem
'Uşşâk içinde devlete lâyıq degül miyem

'Aşkim cihânda gün gibi meşhür eyledün
Ḥalk-ı cihânı mihr ile mesrûr eyledün
Derd ü firāk ile beni mehcür eyledün
Ben bendeñi efendi niçün dür eyledün
Dilberler içre ben saña 'aşık degül miyem
'Uşşâk içinde devlete lâyıq degül miyem

Ey âfitâb-ı burc-ı şeref etmeseñ vefâ
Seyl-i sirişk-i dide ider 'arz-ı mâcerâ
Yokdur felekde ḥüsnuñe ey meh-liķâ beķâ
Lâyık mıdur ki eylesin cânuma cefâ
Dilberler içre ben saña 'aşık degül miyem
'Uşşâk içinde devlete lâyıq degül miyem

Tır-i ğamuñla eyleveli kıddümi kemân
Şâm u şeherde nâle ile pür olur cihân
Derd ü belân çekdigüme eyleme gümân
Budur cihânda Rif'atünün her sözi hemân
Dilberler içre ben saña 'aşık degül miyem
'Uşşâk içinde devlete lâyıq degül miyem

5.

Tahmîs-i Edirneli Mu'inî Gazel-i Edirneli Necâti Beg (v.59-60)

meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün

Yeter âvâze-i ta'n ile 'uşşâka şadâ eyle
Gönül mir'âtinî jeng-i hasedden gel cilâ eyle
Dil-i biçârenün derdine luḡ ile devâ eyle
Gel ey zâhid temennâ kıl baña Ḥaḡdan du'â eyle
Dî kim dâyim anı bir dilrübâya mübtelâ eyle

Gelür şıḡhat bulur cânâ maḡâmatlu eşigününden
Varan ḡüzün ile şâd olur kerâmetlü eşigününden
Baña bâḡ-ı cinân gelmez letâfetlü eşigününden
Efendüm devletüm varum sa'âdetlü eşigününden
Kesilmesün 'alâḡam tek vefâ itme cefâ eyle

Düşüp mihrine bir mâhuñ olup şürîde vü rüsvâ
Olup şevḡ-i ruḡınla âteş-i 'aşka gönül şeydâ
Tutuşup işbu nâr ile ḡiceler şem'-i cem'-âsâ
Eger pervâne gibi ider iseñ yanmadan pervâ
Dil-i şeydâyı yalın yüzlülerle âşinâ eyle

Beḡâsı yok diyü ta'n eyleyüp sevmez gülistânı
Yeter şoḡukluḡında zem ider dâyim zemistânı
Kimi câm-ı şabûḡ ister kimi bezm-i şebistânı
İle kimse yaramaz ey gül-i ra'nâ-yı b[ü]stânı
Cefâ vü cevri ü miḡnetden ne eylerseñ baña eyle

Mu'inî nice dem baḡr-i muḡit-i 'aşka ḡalduñsa
Nice müddet daḡı ḡayret fezâsı içre ḡalduñsa
Vücuduñ 'âḡbet dilber yolında ḡâke şalduñsa
Necâti ayaḡı topraḡım cân virüp alduñsa
Yüri yabanda bulmuşsın gözüne tütüyâ eyle

6.

Edirneli Şıfâti (v.24)

Mu'aşşerden müfrez beyt

meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün meḡā 'ilün

Şehâ hiç görmedüm dünyâda sen teg bî-vefâ yâri
Terahḡum itmeyüp ben 'âşka eylersin âzârı

Rakıbe yüz virüp dür eyledün ben zâr u nâçârı
Çün ey Yüsuf-likâ şâd eyledün luftuñla ağıyârı

Bu dil Ya'kübunuñ dünyâda oldı ağlamak kârı
Şikâyet eylerem Mevlâya senden terk it ağıyârı

Ne zulm itdünse dîvân-ı Hüdâda müşkil efkârı
Görürsem rûz-ı maşşer sen vefâsız yâr-ı gaddârı

Kılam feryâd ile çâk-i giribân eyleyip zârı
Senüñle mâcerâmız faşl ide tâ Hazret-i Bârı

7.

Edirneli Lufti (v.25)

meşa 'ilün fe 'ilâtün meşa 'ilün fe 'ilün
Fiğânla zaşm-ı hor-ı tığ-ı şaş-ı nâdânam
Hemîşe çâk şüd dest ye's [ü] harmânam

Leb-i ümîd dem-i teşnegî ile şad çâk
Kenâr-ı cüy-ı emelde sifal-i reyhânam

Sezâ-yı küşe-i destâr berg-i sebzüm yok
Meger ki yok yire bâğ-ı fenâda nâlânam

Fuşül-i erba'ada bir kabâya kâni' olup
Mişâl-i serv bu gülşende çide-dâmânam

Egerçi tûfî-i mu'ciz-nümâ-yı nazmum lik
Bakılsa âyine-veş 'ibret ile hayrânam

8.

Edirneli Mişâli Beg (v.25)

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün
Ruĥı cennet kadî tûbâsın sen
Nice tûbâ daĥı a'lâsın sen

Âh-ı 'uşşâk ile ey küy-ı ĥabîb
Örtüli Ka'be-yi 'ulyâsın sen

Ay başında görünürsün bir gün
Kaşları ğurre-i ğarrāsın sen

Yakmağa diller ararsın şāhum
Nola dirlerse dil-ārāsın sen

Ey Mişālī nice toz konduralar
Tab'-ı mir'āt-ı mücellāsın sen

9.

Edirneli Mişālī Beg¹⁸ (v.26)

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Felekde kimseye baş egmezın ey kaşları ğarrā

Kanā'at itmek olur bir dilim nāna hilāl-āsā

Düri dendānuña sihr ile teşbīh eylemiş ğavvās
'Aceb mi yüzine tuzlı şular koysa anuñ deryā

Halāş olmak dilersen şākiyā girdāb-ı miñnetden
Kenār-ı 'işrete dāyım çekilsün zevrak-ı şahbā

Yanup yakılma ey dil kimseye ol mihr-i enverden
Ne o[d]lar kalğıdur pervāneye gör şem'-i bezm-ārā

Eger sen daħi bir ebrū-kemānuñ cevriñi çekseñ
Mişālīnuñ bilürdüñ çekdiğın ey kaşları tuğrā

10.

Dervīş Çelebi Edirnevī (v.27)

mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Bezm-i cihānda itmez iken nüş-ı cām Cem

Sāğar şunardı destüme bir müstedām dem

Emvāc-ı baħr kılzüm-i eşkümden itdi ħavf
Yüz yire sürdi eyledi çün iltiyām yem

¹⁸ Mişālī Bey'in bu gazelinin matla beyti Ahmed Badi'nin Riyāz-ı Belde-i Edirne'sinde müfredat kısmında kayıtlıdır. Bkz. Niyazi Adıgüzel-Raşıit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si. Trakya Üniversitesi Yay. Edirne:1844.

Gül saña nice beñzeye kim yokdur anda bñ
Sñnbñl gñlñle serv-kađ u gñnçe-fñm fem

Dñřdñk ĥadeng-i gñmzeñ ile dñm-ı zñlñfñe
Naĥĥir-i ĥñn u řayd-ı dil-i mñstehñm hem

Sen gñyırılarla demde řafñda revñ mıdır
Dervīřññ akřa bñyle gñzñnden mñdñm dem

11.

Niřñnī Meĥmed Paşa Edirnevī (v.30)
Űskñfĥñ Hızır Maĥallesinde medfñndur

fñ 'ilñtñn fñ 'ilñtñn fñ 'ilñtñn fñ 'ilñn

'Ařıķuz biz 'ařıķuñ kağrin bilen yār isterñz
Baķmazuz bñ-mihre bir yār-ı vefñdār isterñz

Bir sipñhī dilberinññ gñmzesi mecrñhıyuz
Hasteyñz tñb-ı teb-i hicrñna tñmār isterñz

Ol gñl-endñma didñm 'uřřñķı zār itmek neden
Gñldi didi biz gñlñz bñlbñlleri zār isterñz

Ĥñl ű ĥaĥı u zñlñf sever iř kađñl itmez gñññl
Naķřa meftñn olmazuz bir sñde dildār isterñz

Reng ű bñya meylñmñz yokdur Niřñnī gerĥi kim
Lñle-ruĥlarla yine rengin eş'ār isterñz

12.

Edirneli Keřfī (v.31)

fñ 'ilñtñn fñ 'ilñtñn fñ 'ilñtñn fñ 'ilñn

Ey seĥñvet gñlřeninde menba'-ı lutf u vefñ
Ĥñķipñyñndñr cihñnda var ise ger ķimiyñ

Gñl vñcñdñndur mu'azzez meclis-i muĥtñrda
Ĥñn dilñnden muĥkem oldu rñh-ı řer'-i Muřtñfñ

Baĥr-i zilletden ĥıķup ten'ime erişmiş durur
Luĥfunuñ bir ĥařresi ile olanlar ařınñ

Dest-i ğamdan Keşfinüñ kurtar yaķasın kıl kerem
Dāmenüñe geldi düşdi şimdi ey kân-ı seĥā

Yüz urup iĥlāş ile Keşfi fakīrūñ tuĥfesi
Ĥazretiñüze seĥā leyl ü nehār olsun du`ā

Ĥaşmınuñ yüzi anuñ ayaĥına düşsün müdām
Devletüñ pāyende vü `ömrüñ mezīd olsun seĥā

13.¹⁹ (v.32)

mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün mefā`ilün
Maĥabbet etmege bir dilber-i `ayyār arar gönllüm
Binā-yı `aşka bünyād urmaĥa mi`mār arar gönllüm

Bu bāĥ-ı`ālem-ārāda egerçi ĥonçe-lebler çok
Nigārā pāk-dāmān bir gül-i bi-ĥār arar gönllüm

Kenār-ı sāye vuşlatda anuñla ĥoş geĥem diyü
Kad-i bālā güzel bir serv-i ĥoş-reftār arar gönllüm

Mu`attār olmaĥa bir zülf-i `anber-bü diler gönllüm
Perişān olmaĥa bir turre-i tarrār arar gönllüm

Bugün ey Cevheri bir ĥonçe-i ĥandānuñ `aşkına
Demādem ĥirye vü zār olmaĥa gülzār arar gönllüm

14.

Edirneli `İlmī Nāzik (v.33)

fe`ilātün fe`ilātün fe`ilātün fe`ilātün
Bu cihānuñ be yüri yārına aĥyārına yuf
Aĥladup yüze gülen ĥārına gülzārına yuf

Daĥi biñ nāz ile bu şimdiki maĥbūblaruñ
`Aşka eylediĥi `ahdine ikrārına yuf

¹⁹ Mecmuada gazelin başında "Cevheri Karaferyeli İbn-i Yemin Çelebi imiş ahiren tahkik olundu Harrât-zâde Cevri imiş" notu düşülmüştür. Bu düzeltme, mecmuada "Edirneli Harrât-zâde Cevheri" başlığı silinerek şairin Edirneli olmadığını açıklamak amacıyla kaydedilmiştir. Şair hakkında bkz. Kaplan, Y. (2014). Cevheri, İbn-i Yemin (d.??-ö.990/999?/1582/1590?). <http://www.turkedebiyatilisimleri.org/index.php?sayfa=detay&detay=1848> (e.t. 22.10.2019).

Pey-i h̄alvetde çıkup iřbu zamān řūfileri
Halkdan ya'nī ki şakladığı esrārına yuf

Dađı ba'zı cūhelānuñ zurefādan geinüp
Ehl-i 'irfān şanıca 'ārif ü 'ayyārına yuf

'İlmiyā sende şakın okunıcağ bu ğazeliñ
Diyeler buncılayın řā'irtüñ eş'ārına yuf

15.

Edirneli Fazlı (v.33)

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

Kāř yüz biñ başum olsa saña kurbān eylesem
Her birin pāy-ı seg-i küyuñda ğalān eylesem

Kāř yüz biñ dīdem olsa tende cānā her birin
Dürr-i dendānuñ ğamında 'ayn-ı 'ummān eylesem

Kāř yüz biñ sinem olsa 'arřa-i ālāmda
Her birini ğamzeñüñ tırine kalkan eylesem

Kāř yüz biñ cismüm olsa 'aşk ile büryān idüp
İtleriñi her ğice külbemde mihmān eylesem

Kāř yüz biñ 'aqlum olsa Fazlı-i dīvāneyem
Her ğice efkār-ı zülfüñle perišān eylesem

16.

Edirneli Hüsāmī (v.35)

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

Ğirse rakşa tağıdup kākülünü ol dilber
Cān atar üstüne 'uřřāk-ı perišān-diller

Ne kerāmet durur āyā ki o 'İsā dehenüñ
Bir kelāmı nice biñ mürdeyi ihyā eyler

Sinemi delse okuñ zerre kadar incinmez
Ğamını yā kařuñuñ her ne kadar olsa çeker

Nâz ile gülşene geldi görüñ ol gönçe-dehen
Erişüp şahid-i nevrüz açıldı güller

Çünkü her vech ile bir lâyıķ-ı ihsānuñdur
Kıl Hüsāmî kuluñu luţf-ı vefāya mazhar

17.

Edirneli Sa'îdî (v.35)

mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün mefâ ilün
Kerem kıl bendeñe kân-ı keremsin yâ resülullâh
Ki sen hulķ-ı 'azîm ile 'alemsin yâ resülullâh

Senüñ cüyende-i elţafuñ olmuş aşfiyâ zirâ
Şefâ'atle kâ mudan muhteremsin yâ resülullâh

Delil ol kılmasun şahrâ-yı ğamda bu dil-i şeydâ
Cihân-ı mürşid-i râh-ı kademsin yâ resülullâh

Halâş eyle ğirbân-ı dili dest-i nedâmetden
Cemî'-i kâ'inâta sen hâkemsin yâ resülullâh

Bu üftâde Sa'îdî vâsıl-ı evc-i ma'ârif kıl
'Uşât-ı ümmete 'âlî-himemsin yâ resülullâh

18.

Edirneli Hâkîmî (v.35)

fe ilâtün fe ilâtün fe ilâtün fe ilün
Mâh-ı nev ğam şüdedür heybet-i ebrüsindan
Çâkdür sine-i meh âyet-i pehlüsindan

Feyz alur müşk-i Hôten turre-i hoş-büsindan
Mevc urur 'ıtr-ı hevâ kâkül-i şebbüsindan

Mest olur 'akl-ı muşavver dağı eylerse nigâh
Sâhîr-i fitnessüñ nazra-i âhüsindan

Gösterür mu'cize-i hüsni şikâf-ı ebrü
Resm-i şaķķ-ı kameri cebhe-i mehrüsindan

Hākīmā būs-ı leb-i yāri taleb-kār olsam
Harf-i red zāhir olur la l-i sūhan-gūsından

19.

Nihānī-i Edirnevī (v.36)

mefā ilün mefā ilün mefā ilün mefā ilün
Cihānuñ varlığı cümle dilā hāb u hayāl ancak
Haķikat gözleseñ belki füsün u mekr ü āl ancak

Müsāfir-hānedür dünyā turur ma'nide eskiden
Gelen bunda gider turmaz mahall-i intikāl ancak

Riyā vü zerķ ile zāhid dilersin dost didārın
Hey ol efkār-ı fāsiddür bular fikr-i muhāl ancak

Eger 'ibret gözi ile nazār itseñ siyeh hāke
Görinen çeşm ü ebrüdur veyā zülf ile hāl ancak

Nihāni kendü taşvirin meger kim yine yār etmiş
'Aceb şüride olmuşdur şikeste-beste hāl ancak

20.

Edirneli Nuķi Karaķaş-zāde Pīr Meħmed Ćelebi (v.63)

mef'ülü mefā ilü mefā ilü fe'ülün
Bir nice zamān oldu ki ol dilber-i ra'nā
Hürşid gibi gün yüzün 'arz itmeyüp aslā

'Aşıkları hicrān odına yakdı o mehrü
Hiç zerrece bilmez ne çeker 'aşık-ı şeydā

Maksüd nedür pādişehüm bunca sitemden
Oldum ğam-ı 'aşkuñ ile 'ālemlere rüsvā

Bir büse için varumı hep yoluña virdüm
İnsāf eşeri hātırña gelmedi kat'ā

Aĝyār ile hem-meclis olup bādeler içme
Nuķi o civānuñ işine hayf u dirigā

21.

Edirneli Nuṭkî Karakaş-zâde Pîr Muḥammed Çelebi (v.62)

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

Ben senüñ çâh-ı zenaḥdânına ḳurbân olayum

Yüz sürüp pâyuña dâmânuña ḳurbân olayum

Nice başdan çıkarır âdemi ol kâküller

Vaşf olunmaz ruḥ-ı raḥşânuña ḳurbân olayum

Rüz u şeb vird-i zebân oldı baña bu mışra‘

Seher ol ḳadd-i ḥırâmânuña ḳurbân olayum

Kızb ider pâdişehüm saña rakîb aldanma

Dün dimiş ḥançer-i bürrânuña ḳurbân olayum

Mest olup ḥâlini ‘arz eyledi yâra Nuṭkî

Didi kim tarz-ı levendâneñe ḳurbân olayum

22.

Cevheri²⁰ (v.28)

Târîḥ-i Vefât-ı Sulṭân Süleymân

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

Cihân-ı bî-beḳâdan ruḥ-ı pâki rıḥlet itdükde

Dimiş sulṭân Süleymân pend idüp oḒlı Selîm Ḥâna

Şaḳın maḒrûr olup bu devlet-i dünyâya aldanma

Ne Efrîdüna ḳalmışdur bu ne Zâl ü Nerimâna

Selîmüm ‘adl ü dâd it saña bizden bu yeter târîḥ

Bilürsin ḳalmadı bâḳî cihân mülki Süleymâna

23.

Edirneli Fâyiḳ Efendi (v.53)

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Her zamân yokdur dehâni diyü yârün söyledüm

‘Ömrümün varın ‘ademde hayf zâyi‘ eyledüm

²⁰ Cevheri'ye ait bu tarihin başlığı “Edirneli Harrât-zâde Cevheri” kaydedilmiş, devamına bir düzeltme notu olarak “Edirneli değil imiş” ibaresi düşülmüştür.

Dest-res oldum egerçi gevher-i maşûdına
Bir iki kerre yem-i âfâkı ammâ boyladum

24.

Edirneli ‘Ömer Seyrî Efendi (v.73)

mef’ûlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün

Âvâre dili bend idicek zülfine cânân

‘Âşkın ider sâye gibi hâk ile yeksân

Sonuç

Gelenek içinde belli kaideler esas alınarak mürettep bir şekle sokulan divanların bizzat şairinin kontrol ettiği müellif nüshalarında dahi bazı eklemeler/çıkarmalar görülebilmektedir. Bu durum divan sahibi şairin bazı şiirlerini çıkardığını, bazılarını ise tashih ettiğini göstermektedir. Müellifin elinden geçmiş ve kontrol edilmiş nüshalar yanında şairin tertip edildiğini görmediği örnekler de mevcuttur. Özellikle hayatta iken divanını bir araya getirememiş şairlerin şiirleri dönemindeki mecmualarda dağınık biçimde kaydedilmiştir. Bazı mecmualardan hareketle divanları neşredilen veya mecmualarda bir divan yahut divançe teşkil edecek kadar şiiri bulunan şairlere de rastlanmaktadır.

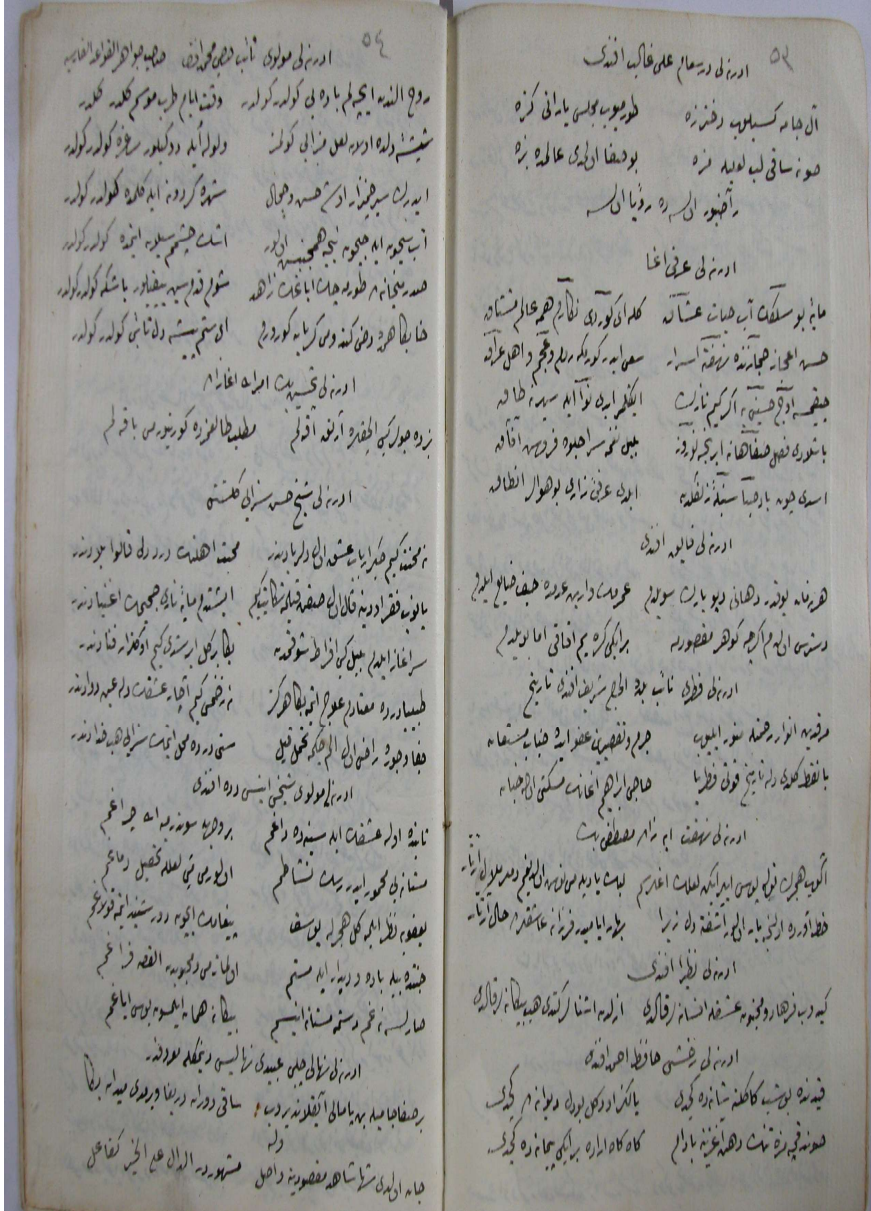
Özellikle tenkitli metin oluşturmada başvuru mecmualar farklı özellikler gösterebilmektedir. Bu mecmualardan bir kısmı içinde şiirleri kaydedilen şairler belli bir yüzyıla kadar gelebilmektedir. Bu tarz mecmualar yanında ortak özellik gösteren mecmualar da derlenmiştir. Son dönemde derlenen mecmualarda kaydedilen şiirlerin şairlerine ilişkin farklı kaynaklardan bilgilerin de kullanıldığı görülmektedir. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi’nde 22 Sel 2299 numara ile kayıtlı mecmua da bu özellikleri içeren bir mecmua olarak dikkat çekmektedir. Mecmuada Edirne veya Edirneli ibareleriyle tanıtılan şairlerin bir kısmı diğer edebî kaynaklarda da geçmektedir. Bunun yanında tarihî olarak Edirneli olmadığı bilinen bazı şairlere de Edirne ile olan münasebeti sebebiyle aynı isimlendirmeler yapılmıştır. Mecmuaya sonradan eklendiği anlaşılan şiirlerin ortak özelliği, şairlerinin Edirneli veya Edirne ile olan ilişkisidir. Mecmuanın tamamında 84 şaire ait farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler vardır. Çoğu, şairlerin mürettep divanlarında bulunan bu şiirlerin bir kısmına ise ne divanlarında ne de Edirne ve Edirneli şairleri anlatan biyografik kaynaklarda tesadüf edil(e)miştir. Bu çalışmada Edirneli şairlerin şiirlerinin derlendiği bir mecmua esas alınarak bu şairlerin kaynaklarda yer almayan şiirleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Kaynakça

- Aksoyak, İ. H. (2014). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3591>
- Aksoyak, İ. H. (2014). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1463>
- Ayverdi, İ. (2005). Asırlar Boyu Tarihî Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Canım, R. (1995). Edirne Şairleri. Ankara : Akçağ.
- Ceyhan, A. (2010). “Kanunînin Bir Gazelinin Yankıları”. Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi-The journal of Turkish language and literature studies. c.1. sy.2. Yaz 2010. İstanbul.
- Erkan, A. (2012). El-Beyan Arapça-Türkçe Büyük Sözlük. İstanbul: Yasin

- Gıynaş, K. A. (2017). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?o>
- Kaplan, Y. (2014). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I)
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1848>
- Karagözlü, V. (2014). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6318>
- Köksal, M. F. (2006). Sana Benzer Güzel Olmaz. Divan Şiirinde Nazire. Akçağ Yayınları. Ankara.
- Köksal, M. F. (2013). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=327>
- Köksal, M. F. (2017). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?o>
- Mecmua-i Eş'ar. Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi. 22 Sel 2299
- Niyazi Adıgüzel-Raşit Gündoğdu. (2014). Ahmed Bâdi Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne 20. Yüzyıla Kadar Osmanlı Edirne'si. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Peremeci, O. N. (2011). Edirne Tarihi. Edirne: Bellek.
- Saraç, M. A. Y. (2015). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6798>
- Sunal, A. (2014). Sâdık Divânı (İnceleme-Metin). Uludağ Üniversitesi SBE. Doktora Tezi. Bursa.
- Tanyıldız, A. (2014). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü(TEIS-I).
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4826>

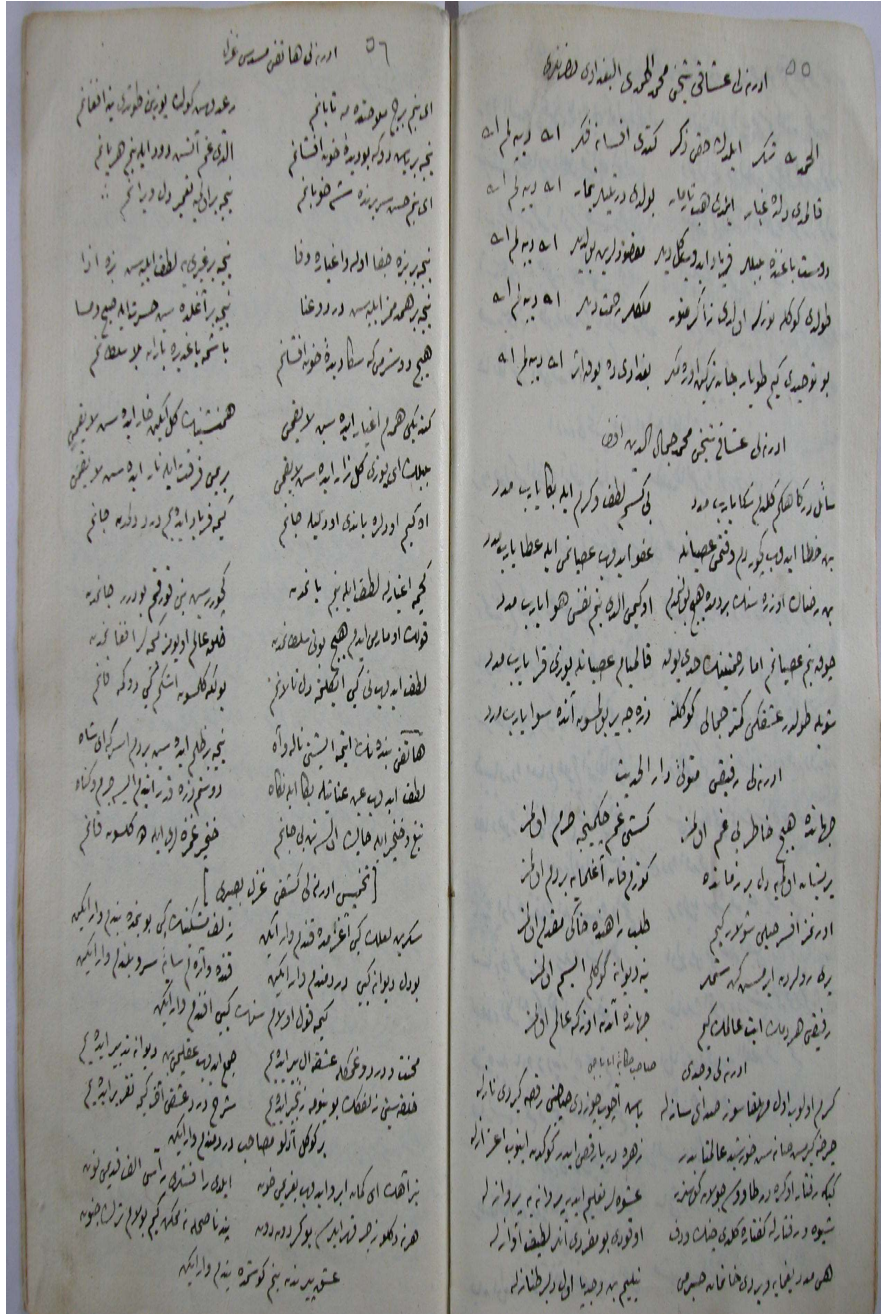
Örnek Metinler

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Kayalı Kampüsü-Kırklareli/TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

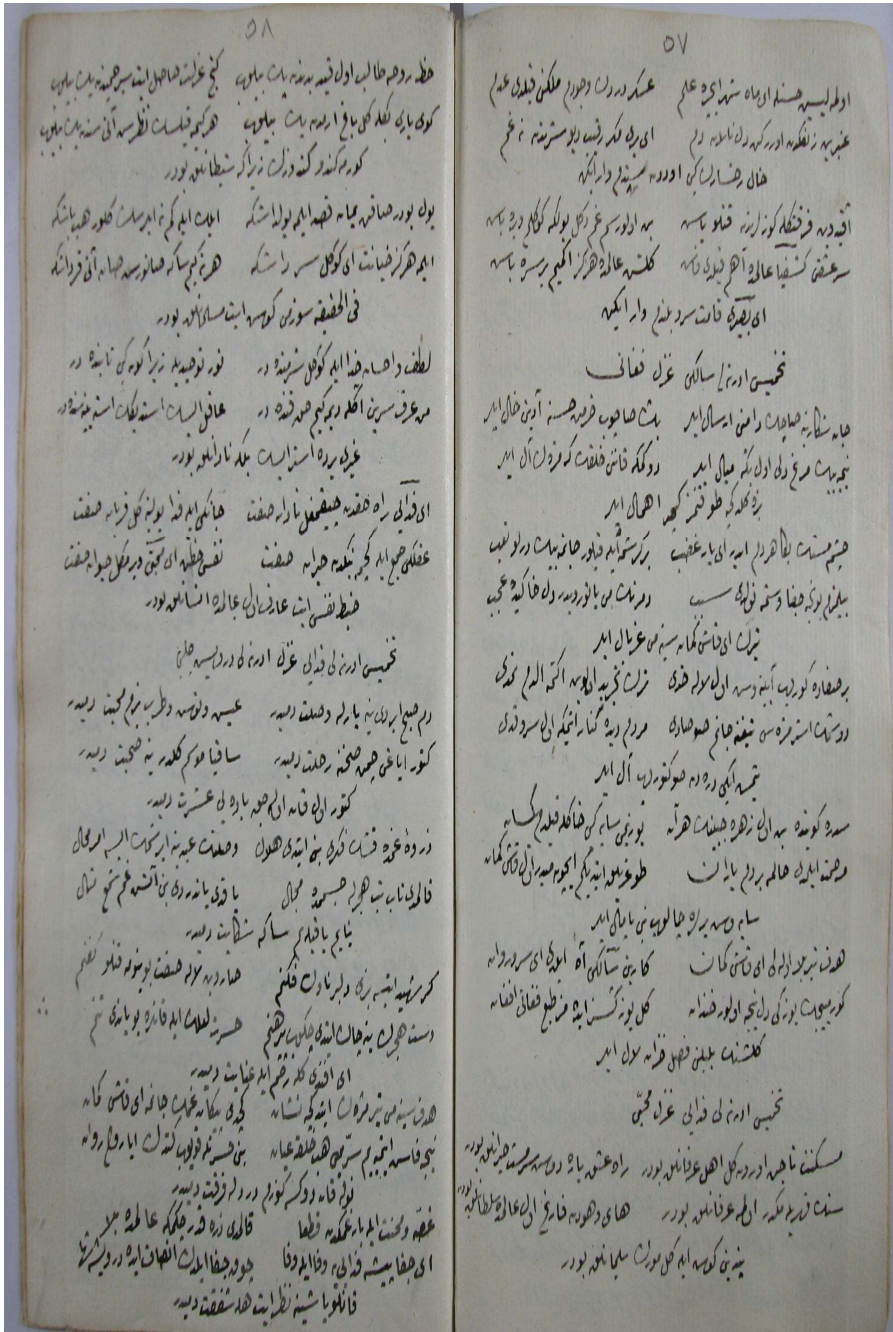
Address
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature, Kayalı Campus-Kırklareli/TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Kayalı Kampüsü-Kırklareli/TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Address
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature, Kayalı Campus-Kırklareli/TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Kayalı Kampüsü-Kırklareli/TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Address
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature, Kayalı Campus-Kırklareli/TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com

Adres
Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Kayalı Kampüsü-Kırklareli/TÜRKİYE
e-posta: editor@rumelide.com

Address
Kırklareli University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature, Kayalı Campus-Kırklareli/TURKEY
e-mail: editor@rumelide.com